

Legionelloos

Haiguse kirjeldus

Legionelloos ehk leegionäride haigus on ägeda kulu ja bakteriaalse päritoluga nakkushaigus, mille põhihaigusvormiks on kopsupõletik. Haigus sai oma nime Philadelphias (USA) 1976. aastal toimunud sõjaveteranide-leegionäride kokkutuleku järgi, kus haigestus kopsupõletikku 182 inimest, kellest 29 suri.

Euroopas omab legionelloos selgelt välja kujunenud sesoonsust – kõrghaigestumine esineb suvekuudel, mil reisijate liikumine on kõige elavam. Nakatumise võimalikeks riskiteguriteks on vanemaealisus (vanus üle 50 aasta); meessugu (mehed nakatuvad naistega võrreldes kuni kolm korda sagedamini); kaasnevad haigused (diabeet, HIV-nakkus jm); immuunpuudulikkus; suitsetamine; reisimine ja haiglas viibimine (hingamisravi seadmete kasutamine).

Haigustekitaja

Legionelloosi tekitaja on bakter *Legionella pneumophila*, millel on üle 40 liigi, inimestel põhjustavad haigestumist üle 10 liigi. *Legionella* on väliskeskkonnas ulatuslikult levinud jõe- ja järvevees, muudes veekogudes, kust nad satuvad tarbevee süsteemidesse. Bakter paljuneb veetemperatuuril +20-45°C, ei paljune temperatuuril alla +20°C ning üle +60°C. Vähemalt 90% mikroobidest hävib +50°C juures 80-124 minuti jooksul ning +60°C juures kahe minuti jooksul. Kloori suhtes on bakterid piisavalt vastupidavad, biotsiidid hävitavad eeskätt bioloogilise kile.

Legionella võib pikemat aega säilitada eluvõime külmas ning seisvas vees. Veetorustikes ja -reservuaarides olevad bioloogilised kiled, vetikad, amööbid jm bakterid ning sademed, muda, rooste, ebatasane pind, liitekohad soodustavad legionellade säilimist ja paljunemist. Nimetatud tegurite koosmõjul võib legionellasid leiduda ka sellistes joogivee ja soojavee torustikes, mida ei ole mõnda aega kasutatud, veekeskuste ja basseini vees, dušivees ning kliima- ja jahutusseadmetes, mistõttu on *Legionella* põhjustanud mitmeid puhanguid hotellides ning haiglates.

Levikuteed

Legionella levib eeskätt aerosoolina piisknakkuse teel. Võimalikud on ka bakteri muud levikuväited, sh niisketest pinnasest pärit tolmuosakestega. Aerosoolina võib *Legionella* levida nakkusallikast mitmeid kilomeetre. Inimeselt inimesele haigus ei levi.

Inkubatsiooniperiood

Haiguse inkubatsiooniperiood kestab 2-10 päeva, olles sagedamini 5-6 päeva, kuid võib pikeneda kuni 2-3 nädalani.

Haigusnähud

Haigusnähtudeks on kõrge palavik, kuiv köha, pea- ja lihasvalu, hingeldus, valu rinnus ning harvem esineb kõhulahtisus. 5-15% juhtudest lõpeb haigus surmaga.

Arenenud riikides moodustab *Legionella*-põhjustatud pneumoonia 2-16% kõikidest pneumooniatest.

Diagnoosimine

Haigust diagnoositakse kliiniliste sümptomite ning laboratoorsete uuringute alusel. Uuritavaks materjaliks on uriin, vere seerum, bronhiloputusvedelik, kopsubiopsia jt.

Ennetamine

Oluline on *Legionella* paljunemise vältimine veevarustussüsteemides. Külma vee süsteemis peab olema tagatud vee temperatuur alla +20°C ja kuumavee süsteemis +55-60°C. Tähtis on veevärgi süsteemide korrashoidmine ja korrapärane kontrollimine; torustikes vee seiskumise vältimine, nende regulaarse mehaanilise puhastuse ja läbivoolutamise teostamine.

Esinemine maailmas ja Eestis

Legionelloosi esineb kogu maailmas 80–90% üksikjuhtudena ja 10–20% puhangutena. Puhangutena esineb legionelloosi eelkõige hotellides ja veekeskustes, kus puudub korralik veevarustussüsteemide hooldus ja vett ei hoita õigel temperatuuril. Haiguspuhanguid registreeritakse ka haiglates, kruiisilaevadel, kaubanduskeskustes, tööstusettevõtetes.

Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (ECDC) andmetel registreeritakse enim legionelloosi juhte Hispaanias, Prantsusmaal, Itaalias ja Suurbritannias. Eestis esineb legionelloosi üksikjuhtudena.